

USPJEŠNO ZAVRŠENI PREGOVORI ZA POGLAVLJE 15. - 'ENERGETIKA'

mr. sc. Krešimir CEROVAC, dipl. ing.

Pristupni pregovori s Europskom unijom za područje energetike vođeni su u okviru Poglavlja 15. - 'Energetika', a djelomice i u okviru Poglavlja 21. - 'Transeuropske mreže', u koje je uz prometnu i telekomunikacijsku, bila uključena i energetska infrastruktura. Treba naglasiti da su strane u pregovorima sve zemlje EU-a (27), Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, Europska komisija, Europski parlament te zemlja kandidatkinja.

Pristupni pregovori s Europskom unijom za područje energetike, odnosno za Poglavlje 15. - 'Energetika' i djelomično za Poglavlje 21. - 'Transeuropske mreže' odvijali su se po pojedinim fazama:

1. 'Screening' (eksplantorni, bilateralni)
2. Izvješće Europske komisije o 'screeningu'
3. Analiza Radne skupine za proširenje Vijeća Europske unije o izvješću Europske komisije o 'screeningu'
4. Odluka Vijeća EU-a o otvaranju poglavlja (uz postavljanje mogućih mjerila)
5. Hrvatsko ispunjavanje mjerila za otvaranje pregovora
6. Dostavljanje Pregovaračkog stajališta Predsjedavajućem EU-a
7. Izrada Nacrta zajedničkog stajališta EU-a
8. Rasprava Radne skupine za proširenje Vijeća EU-a o Nacrtu zajedničkog stajališta EU-a
9. Usvajanje Zajedničkog stajališta EU-a u Vijeću EU-a
10. Ispunjavavanje mjerila za zatvaranje poglavlja
11. Privremeno zatvaranje poglavlja na međuvladinoj konferenciji.

Hrvatska vlada je 7. travnja 2005. osnovala Pregovaračku i Radnu skupinu za Poglavlje 15, čijim je voditeljem imenovan doc. dr. sc. Željko TOMŠIĆ, dipl. ing, dok su pregovori u punom smislu te riječi počeli 21. travnja 2008, a zatvoreni 27. listopada 2009. godine. No, između 2005. i 2009. godine odvijali su se za Hrvatsku različiti važni procesi, pri čemu između ostalih, ponajprije treba spomenuti:

- Eksplanatorni (prvi) 'screening' (zajedno s Turskom!) u kojem je EU predstavio zakonski okvir za područje energetike (15. - 17. svibnja 2006)
- Bilateralni (drugi) 'screening' u kojem je Hrvatska prikazala svoje zakonodavstvo za područje

energetike i opisala kako vidi proces njegovog daljnjeg usklađivanja (19. i 20. lipnja 2006)

- predaju tzv. Pregovaračkih stajališta (11. srpnja 2007. godine).

Proces 'screeninga' je predstavljao iznimno važnu početnu fazu u pregovorima, a njegova je svrha bila utvrditi razlike hrvatskog energetskeg zakonodavstva i pravne stečevine EU-a (tzv. *acquis communautaire*) s kojom ga treba uskladiti. Nakon završetka bilateralnog 'screeninga', ovisno o ocjeni spremnosti kandidatkinje, članice EU-a u okviru Vijeća EU-a donose Odluku o otvaranju pregovora. Treba naglasiti da EU nije postavio Hrvatskoj nikakva mjerila glede otvaranja pregovora za Poglavlje 15. pa je Predsjedavajući EU-a 18. svibnja 2007. Hrvatskoj dostavio poziv za dostavu svojih Pregovaračkih stajališta na temelju kojih započinju sadržajni pregovori, što je Hrvatska učinila 11. srpnja 2007. godine.

Hrvatska je u Pregovaračkim stajalištima dala iscrpno izvješće o stanju u energetskeg sektoru i prikaz pripadajućeg zakonskog okvira te ujedno zatražila određena prijelazna razdoblja, u kojima za pojedine točke namjerava ostvariti potpuno usklađivanje energetskeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a. U Pregovaračkim stajalištima je bilo obuhvaćeno više tematskih cjelina:

1. Ugljikovodici
  - a) Nafta i naftni derivati
    - Pristup treće strane transportnim sustavima
    - Cijene nafte
    - Obvezne zalihe
  - b) Istraživanje i eksploatacija ugljikovodika
    - Odobrenje istraživanja mineralnih sirovina
    - Odobrenje eksploatacijskog polja
    - Dodjela rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova
  - c) Administrativna sposobnost (ljudski resursi)

2. Unutarnje energetske tržište
  - a) Električna energija
    - Model tržišta električne energije
    - Gubici u prijenosnoj i distribucijskoj mreži
    - Otvorenost tržišta električne energije
    - Dodjela i korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta
  - b) Prirodni plin
    - Zakon o tržištu plina
    - Plinski sustav Republike Hrvatske
  - c) Utvrđivanje tarifnih stavki za regulirane energetske djelatnosti
3. Međunarodni ugovori
  - a) Ugovor o Energetskoj zajednici
  - b) Ugovor o Energetskoj povelji (eng. Energy Charter Treaty)
4. Administrativna sposobnost ustanova zaduženih za energetske sektor
5. Državne potpore industriji ugljena
6. Obnovljivi izvori energije
  - a) Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije
    - b) Biogoriva
    - c) Administrativna sposobnost
7. Energetska učinkovitost
  - a) Kogeneracija
  - b) Označavanje energetske učinkovitosti
  - c) Ekodizajn
  - d) Energetska učinkovitost u zgradarstvu
  - e) Energetske usluge i neposredna potrošnja energije
  - f) Administrativna sposobnost (ljudski resursi)
8. Nuklearna sigurnost
  - a) Razgradnja i zbrinjavanje radioaktivnog otpada i istrošenoga nuklearnog goriva NE Krško
  - b) Administrativna sposobnost (ljudski resursi)
9. Zaštita od zračenja
  - a) Administrativna sposobnost (ljudski resursi).

U Uvodu (Preambuli) Pregovaračkih stajališta Hrvatska je jasno naznačila da u potpunosti prihvaća pravnu stečevinu EU-a u vezi s Poglavljem 15. i obvezala se da će je primijenivati, ali u nekim sadržajima s vremenskim odgodama. To konkretno znači sljedeće:

- postavljen je zahtjev za prijelaznim razdobljem do 31. srpnja 2012. glede potpune primjene Direktive Vijeća 68/414/EEZ od 20. prosinca 1968. o uvođenju obveze za države članice EEZ-a o održavanju minimalnih zaliha sirove nafte i/ili naftnih derivata koja je zatim izmijenjena Direktivom Vijeća 98/93/EZ, vezano uz formiranje i čuvanje obveznih zaliha sirove nafte i derivata
- u vezi s primjenom Uredbe (EZ) br. 1228/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu razmjenu električne energije postavljen je zahtjev za rezervacijom prekograničnog prijenosnog kapaciteta u uvoznom smjeru za potrebe domaćih kupaca u ukupnom iznosu 1000 MW na svim granicama do 31. prosinca 2018.
- u vezi s punom primjenom Direktive 2002/91/EZ o energetske svojstvima zgrada u dijelu koji se odnosi na članke 7. - 10. zatražena je odgoda do 31. prosinca 2011.
- u vezi s Direktivom 2006/32/EZ o učinkovitosti korištenja izravne potrošnje energije i energetske usluga zatražena je odgoda koja se kretala, ovisno o tome o kojem je članku riječ, od 31. prosinca 2010. pa do 30. lipnja 2016. godine.

Nakon toga su uslijedila Pregovaračka stajališta EU-a. Na temelju tih stajališta i provedenih konzultacija s ekspertima EU-a, Hrvatska je korigirala svoja Pregovaračka stajališta, u kojima je između ostalog, odustala od zahtjeva za prelaznim razdobljima glede primjena Uredbe (EZ) br. 1228/2003, Direktive 2002/91/EZ i Direktive 2006/32/EZ. Na kraju je EU postavio četiri mjerila za zatvaranje Poglavlja 15:

- donošenje novog Zakona o rudarstvu koji je trebao u potpunosti usvojiti odredbe Direktive 94/22/EZ, a posebice glede uvjeta za davanje dozvola za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika
- jačanje tržišta električne energije i plina
- veći udio obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije
- dokaz da će Hrvatska do dana pristupanja imati odgovarajući administrativni kapacitet da se sigurno može primijeniti zakonodavstvo bitno za nuklearnu sigurnost te predočenje Strategije za zbrinjavanje radioaktivnog otpada EK-u.

Tijekom 2009. godine EU je obavio provjeru ispunjava li Hrvatska postavljene kriterije pa su potkraj studenoga 2009. stečeni uvjeti za privremeno zatvaranje Poglavlja 15, dok je Poglavlje 21. zatvoreno nešto ranije, no u njemu energetska infrastruktura ni u jednom trenutku nije bila priporan čimbenik. Što se energetske infrastrukture tiče, EU je ocijenio da postoji dobra povezanost Hrvatske sa susjedima glede prijenosnog elektroenergetskog sustava i da se radi na daljnjim

povezivanjima te da postoje konkretni projekti i za povezivanje na području plina i nafte.

Potrebno je posebice naglasiti da se Hrvatska u korigiranim Pregovaračkim stajalištima obvezala, sukladno novoj Direktivi 2009/28/EZ, da će na strani potrošnje električne energije obnovljivi izvori do 2020. godine imati udio 20%. U skladu s Direktivom, obveza svake članice EU-a je izrada Nacionalnog akcijskog plana za obnovljive izvore koji je, u međuvremenu, izradila i Hrvatska i koji je sada u postupku donošenja. Vezano uz pitanje poboljšanja energetske učinkovitosti EU je pozitivno ocijenio usvajanje Zakona o učinkovitom korištenju energije 2008. godine i Akcijskog plana za primjenu Direktive o energetske učinkovitosti u zgradarstvu koja je, uz to, bila prenesena u hrvatsko zakonodavstvo. Donošenjem Zakona o biogorivima za prijevoz hrvatsko energetske zakonodavstvo posve je usklađeno s pravnom stečevinom EU-a za to područje, a posebice s Direktivom 2003/30/EZ o promicanju biogoriva. Postavljen je cilj od 10% udjela biogoriva i drugih obnovljivih izvora u prometu u 2020. godini.

Na kraju je 27. studenoga 2009. godine EU donio odluku o privremenom zatvaranju Poglavlja 15. Pregovori su uspješno završeni i u njima je u većem ili manjem opsegu izravno sudjelovalo 75 djelatnika, no znatno je veći broj bio neizravno uključen, pripremajući razne materijale.

Na području energetske sektora Hrvatskoj sada predstoje daljnje aktivnosti vezane uz usuglašavanje s tzv. Trećim paketom liberalizacije tržišta električne energije i plina koji je Ministarsko vijeće EU-a prihvatilo 25. lipnja 2009. godine. Članice EU-a su obvezne provesti potrebne prilagodbe propisa u roku 18 mjeseci (do 3. ožujka 2011. godine). Slijedi, dakle, dubinsko snimanje važećeg zakonodavstva u kontekstu novog paketa te se čekaju preporuke vezane uz njegovo tumačenje (EU). Treći paket liberalizacije čine:

- Direktiva 2009/72/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije
- Direktiva 2009/73/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnim plinom
- Uredba 2009/713/EZ o osnivanju Agencije za suradnju tijela energetske nadzora
- Uredba 2009/714/EZ o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu razmjenu električne energije
- Uredba 2009/715/EZ o uvjetima pristupa mrežama za transport prirodnog plina.

Sve u svemu, s gledišta Poglavlja 15. ne postoje nikakvi prijevori koji bi mogli odgoditi ulazak Hrvatske u EU. Vrlo je uspješno obavljen nimalo lagan zadatak u razmjerno kratkom razdoblju. ■

Napomena

Pri izradi članka korišteni su neki podaci iz prezentacije u Power Pointu u sklopu predavanja o pregovorima glede Poglavlja 15. koje je doc. dr. sc. Željko TOMŠIĆ, dipl. ing. u prosincu 2009. godine održao na Fakultetu elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu.